

дів, тобто якісного покращення функцій, методів та інструментів такого управління за усіма сферами державних фінансів.

До сфер управління державними фінансами відносять: управління вхідними та вихідними фінансовими потоками державного бюджету та державних позабюджетних коштів, управління державним боргом і управління фінансами державних підприємств. Таким чином, поза увагою Угоди про асоціацію Україна – ЄС залишилися фінанси державних підприємств, які, з одного боку, впливають на стан бюджетних ресурсів, а з іншого – забезпечують населення суспільно важливими товарами (роботами, послугами). Саме тому при реформуванні системи управління державними фінансами особлива увага має бути приділена управлінню фінансами державних підприємств, що дозволить досягнути максимального соціально-економічного ефекту від управлінської діяльності.

Виконання Угоди про асоціацію Україна – ЄС з боку нашої держави вимагає вдосконалення організаційної функції управління державними фінансами. У зв'язку з чим актуалізувалась необхідність реалізації адміністративно-територіальної реформи та реформи територіальної організації влади, які спрямовані на бюджетну децентралізацію, скорочення кількості й оптимізацію структури інституцій державного управління взагалі та управління державними фінансами зокрема.

Невід'ємною функцією управління державними фінансами є мотивація учасників процесу управління, від ефективності реалізації якої залежить рівень дієвості усієї системи управління. Саме тому необхідно здійснити реформування системи мотивації у напрямі активного впровадження у практику групи методів як матеріальної мотивації (премії, надбавки та інше), так і нематеріальної (кар'єрне зростання, соціальне забезпечення та інше) в залежності від рівня результативності управлінської діяльності відповідних посадових осіб уповноважених інституцій.

### Висновки

За результатами проведеного дослідження було встановлено невідповідність норм національного законодавства та ратифікованої Угоди про асоціацію Україна – ЄС, якою визначено орієнтири реформування системи управління державними фінансами. Нормативне встановлення таких орієнтирів та обрання правильного вектору руху сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи управління державними фінансами, що позитивно вплине на

якість та доступність суспільних благ і ступінь задоволення суспільних інтересів.

### Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011)
2. Постанова КМУ «Про утворення Державної аудиторської служби України» №868 від 28.10.2015. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248594452>
3. Звіти Міністерства соціальної політики України. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: [http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?cat\\_id=160211](http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?cat_id=160211)
4. Річні звіти Державної казначейської служби України. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
5. Звіти Рахункової палати. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826>
6. Звіти про результати діяльності Державної фінансової інспекції України. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/46964>
7. Розпорядження КМУ «Про стратегію розвитку системи управління державними фінансами» №774-р від 01.08.2013. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-%D1%80>
8. Аналітична довідка про хід виконання Плану заходів щодо реалізації Стратегії розвитку системи управління державними фінансами (за I квартал 2015 року) від 29.05.2015. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/analitichna-dovidka-pro-hid-vikonannya-planu-zahodiv-schodo-realizacii-strategii-rozvitku-sistemi-upravlinnja-derzhavnimi-finsami-%28za-i-kvartal-2015-roku%29?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini>
9. Проект Постанови ВРУ «Про основні напрямки бюджетної політики на 2016 рік» №2623-д від 04.06.2015. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=55450](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55450)
10. Закон України «Про Рахункову палату» №576-VIII від 2.07.2015. – [Електрон. ресурс]: // – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19/page1>

УДК 338.658

Н.В. КОПЕНЬ,

к.е.н., Національний інститут стратегічних досліджень

## Напрями модернізації фінансової системи в контексті імплементації європейських стандартів надання фінансових послуг

*Здійснено аналіз основних тенденцій та проблемних аспектів розвитку ринку фінансових послуг. На основі проведеного аналізу обґрунтовано рекомендації щодо заходів підвищення якості державного регулювання у сфері надання фінансових послуг як вагомої складової модернізації фінансової системи та трансформації української економіки в контексті провадження Плану законодавчого забезпечення реформ, Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року та Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки.*

**Ключові слова:** грошово-кредитна політика, фінансова система, ринок фінансових послуг, фінансова послуга, європейські стандарти, інтеграційні процеси.

## Направления модернизации финансовой системы в контексте имплементации европейских стандартов предоставления финансовых услуг

*Осуществлен анализ основных тенденций и проблемных аспектов развития рынка финансовых услуг. На основе проведенного анализа обоснованы рекомендации относительно мероприятий по повышению качества государственного регулирования в сфере предоставления финансовых услуг как весомой составляющей модернизации финансовой системы и трансформации украинской экономики в контексте исполнения Плана законодательного обеспечения реформ, Комплексной программы развития финансового сектора Украины до 2020 года и Стратегии реформирования государственного регулирования рынков небанковских финансовых услуг на 2015–2020 годы.*

**Ключевые слова:** денежно-кредитная политика, финансовая система, рынок финансовых услуг, финансовая услуга, европейские стандарты, интеграционные процессы.

N. KOREN,

PhD, The National Institute for Strategic Studies

## Directions of modernisation of the financial system are in the context of implementation of the european standards of grant of financial services

*The analysis of basic tendencies and problem aspects of market of financial services development is carried out. On the basis of the conducted analysis recommendations are reasonable in relation to the measures of upgrading of government control in the sphere of grant of financial services, as ponderable component modernisation of the financial system and transformation of the Ukrainian economy in the context of realization of Plan of the legislative providing of reforms, Complex program of development financial to the sector of Ukraine 2020 to and Strategies of reformation of government control of markets of un bank financial services on 2015–2020.*

**Keywords:** monetary policy, financial system, market of financial services, financial service, european standards, integration processes.

**Постановка проблеми.** Одним із найважливіших пріоритетів фінансової політики держави є розвиток ринку небанківських фінансових послуг та його основних сегментів. Загальними для всіх ринків небанківських фінансових послуг залишаються питання посилення відкритості на цих ринках, спрощення дозвільних процедур та скорочення строків їх проведення, розробки критеріїв призначення планових перевірок з метою мінімального втручання регулятора у господарську діяльність фінансових установ, всеохоплюючого переходу на надання адміністративних послуг через електронний документообіг, посилення системи захисту прав та інтересів споживачів небанківських фінансових послуг тощо. Крім того, система державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ та інших суб'єктів нагляду на ринках небанківських фінансових послуг нині не має збалансованого та системного характеру. Правова база обмежується рамковим законодавством стосовно захисту прав споживачів, інвесторів, кредиторів, що разом з відсутністю спеціального законодавства по деяких небанківських фінансових установах стримує інтенсивність розвитку ринків небанківських фінансових послуг, знижує їх інвестиційну привабливість, деформує їх роль у розвитку економіки України в цілому.

**Аналіз досліджень та публікацій з проблеми.** Дослідженням проблематики ринку фінансових послуг та механізмів його регулювання присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених. Зокрема, механізмам державного регулювання ринку фінансових послуг присвячено наукові праці зарубіжних вчених: Ф. Алена, Р. Бернарда, Б. Борна, А. Бута, М. Квинтина, Р. Левіна, А. Маддалоні, Я. Міркіна, М.У. Тейлора, П. Хартмана та інших. Серед українських дослідників ви-

окремлюються праці О. Барановського, В. Гееця, Я. Зінченка, В. Корнеєва, С. Кульпінського та інших. Однак аналіз публікацій з проблем управління фінансовими ринками, а також практика державного регулювання свідчать, що сучасні ринкові трансформації обумовлюють потребують подальших досліджень цих питань у контексті реалізації відповідних заходів реформування економічної системи держави.

**Мета статті** спрямована на обґрунтування рекомендацій щодо напрямів подальшого розвитку заходів підвищення якості державного регулювання у сфері надання фінансових послуг як вагової складової модернізації фінансової системи та трансформації української економіки в контексті провадження Плану законодавчого забезпечення реформ, Комплексної програми розвитку фінансового сектора України до 2020 року та Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки.

**Виклад основного матеріалу.** На сьогодні фінансова система України характеризується значними структурними дисбаланси, що зумовлено дискретністю та непропорційністю розвитку окремих її секторів протягом 2009–2014 років. Всебічними та резонансними викликами, що поставили перед Україною у 2015 році, насамперед стали ескалація військового конфлікту, зниження економічної активності, погіршення торгівельного балансу, розбалансування державного бюджету, вплив депозитів та суттєве скорочення обсягів кредитування тощо. Наслідком цих факторів стало посилення загрози формування інфляційно-девальваційної «спіралі». Оскільки модель функціонування фінансової системи в Україні є банкоцентричною і складова ринку фінансових послуг є домінуючою серед інших секторів фінансової

системи, то кризові явища в економіці передусім відображаються на цій сфері. Недостатня ефективність державного регулювання та нагляду, надмірна зарегульованість дозвільних процедур фінансовим установам та іншим піднаглядним організаціям необґрунтовано підвищують вартість надання фінансових послуг споживачам. Скорочення кількості органів державного нагляду, дерегуляція та зменшення кількості точок дотику бізнесу та держави, впровадження регуляторної моделі, що передбачає кількість та функції контролюючих органів відповідно до стандартів ЄС та Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншого боку, є пріоритетними завданнями, визначеними Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженою Указом Президента України від 12.01.2015 №5, та Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою Постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 №26.

Найбільшими системними ризиками, що мали значний вплив на функціонування банківського сектору, стали:

- зменшення попиту на кредитні ресурси в умовах низької економічної активності та високих процентних ставок за користування коштами (за січень–вересень 2015 року обсяг наданих кредитних ресурсів знизився на 3,6 млрд. грн.);
- погіршення кредитоспроможності позичальників, зокрема з огляду на їхню збиткову діяльність або зменшення доходів;
- зростання неякісних активів (частка простроченої заборгованості за кредитами в загальній сумі кредитів зростала з 13,5% станом на початок року до 19,4% станом на 01.08.2015), що зумовило посилення вимог до позичальників за всіма видами кредитів;
- звуження ресурсної бази вітчизняних банків через обмежений доступ до зовнішніх фінансових ринків, суттєві обсяги виплат за зовнішніми зобов'язаннями та значний вплив депозитів у попередні роки;
- зниження обсягів кредитування як юридичних осіб, так і фізичних осіб (за січень–вересень 2015 року обсяг кредитів юридичним особам у національній валюті зменшився на 53,9 млрд. грн., а обсяг кредитів фізичним особам зменшився на 33,3 млрд. грн.) [1].

Недостатні розміри власного та регулятивного капіталу банків зумовили погіршення якості кредитів та інших активів. Результатом дії всіх цих чинників стало погіршення якості кредитних портфелів банківської системи, що обумовило потребу очищення банківської системи та потребувало додаткових вливань капіталу в банки для створення значних резервів під активні операції. Ситуацію з проблемними балансами банків також ускладнила і відсутність ефективних систем захисту прав кредиторів та споживачів, насамперед гарантій прав власності та неупередженого судочинства тощо.

Система небанківських фінансових інституцій в Україні на сьогодні характеризується низькою капіталізацією, що обумовлено нестабільністю умов ведення бізнесу, незахищеністю права власності та низьким рівнем корпоративного управління. Найхарактернішими ознаками системних проблем у небанківському фінансовому секторі України стали: масовий вихід з України великих європейських гравців фінансового сектору; відсутність первинних публічних роз-

міщень акцій (IPO) українських компаній на місцевих та закордонних біржах; зменшення обсягу торгів на вітчизняних біржах (окрім державних облигацій) на 38% у 2014 році до 76 млрд. грн., у тому числі торгів акціями та деривативами на 46%, до 36 млрд. грн.; низька та незмінна протягом 2008–2014 років частка страхових компаній у структурі фінансового сектору – від 2,6 до 3% від загального; низький рівень активів системи пенсійного забезпечення на рівні 2,5 млрд. грн., або 0,2% від ВВП на кінець 2014 року, тощо [2].

Незадовільний стан основних учасників ринку фінансових послуг характеризується такими показниками:

- низькою ефективністю державного регулювання та нагляду на ринку небанківських послуг в умовах зростання загального обсягу активів небанківських установ (у 2014 році цей показник зріс на 18,4%, або на 23 млрд. грн., що становить 9,4% ВВП);
- зниженням кількості зареєстрованих страховиків з 400 у другому кварталі 2014 року до 374 у другому кварталі 2015 року та відповідним зниженням активів по балансу з 66,2 млрд. грн. до 37,5 млрд. грн.;
- зниженням кількості зареєстрованих кредитних спілок з 628 у другому кварталі 2014 року до 588 у другому кварталі 2015 року та зниженням продуктивних активів з 2,1 млрд. грн. до 1,8 млрд. грн., крім того, відбулося зростання заборгованості за неповерненими та простроченими кредитами, суму якої за перше півріччя 2015 року становила 504,6 млн. грн.;
- зниженням кількості недержавних пенсійних фондів, внесених до Державного реєстру з 80 у другому кварталі 2014 року до 72 у другому кварталі 2015 року, зниженням суми пенсійних внесків від фізичних осіб з 114,0 млн. грн. у другому кварталі 2014 року до 74,9 млн. грн. у другому кварталі 2015 року, а також зниженням суми пенсійних внесків від юридичних осіб з 1608,3 млн. грн. у другому кварталі 2014 року до 1770,5 млн. грн. у другому кварталі 2015 року;
- зниженням надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів фінансових компаній та лізингодавців з 1047,2 млн. грн. у другому кварталі 2014 року до 427,3 млн. грн. у другому кварталі 2015 року [3].

Крім того, розвиток ринку фінансових послуг стримують такі чинники, як: існування на ринку фінансових установ, які не виконують та не мають на меті виконувати функції фінансового посередництва і створюють суттєві системні ризики для фінансового сектору; недостатній рівень або ж повна відсутність гарантій прав захисту інтересів споживачів фінансових послуг (інвесторів); низький рівень стандартів управління платоспроможністю та ліквідністю парабанків, дія жорстких адміністративних заходів; низька ефективність нагляду за парабанками, що не дає можливість вчасно упередити розвиток ризиків; відсутність належної інфраструктури ринку капіталу (фондового ринку); обмежена кількість фінансових інструментів, в тому числі, інструментів хеджування ризиків; неефективне податкове законодавство (приміром, потрібне оподаткування інвестиційних доходів учасників ринку спільного інвестування); низька фінансова грамотність населення; обмеженість повноважень та незалежності регуляторів для вжиття заходів впливу на учасників фінансового сектору; відсутність ефективних інструментів виведення з ринку проблемних небанківських фінансових установ. Усе

це призвело до поглиблення кризи недовіри до ринку фінансових послуг у цілому.

Перехід від штучно стабільного до гнучкого обмінного курсу гривні, який в розвинених країнах визначається фундаментальними чинниками ринку – попитом та пропозицією, був шокним, вимушеним кроком, але єдиним вірним та виваженим кроком в критичних умовах, що склалися. Проте бізнес–спільнота та населення не отримали дієвих компенсаторів курсової волатильності, оскільки комплексного реформування всіх секторів економіки ще не відбулося. Таким чином, об'єктивно постала потреба у негайному оздоровленні банків, поліпшенні якості державного регулювання ринку фінансових послуг, підвищенні довіри громадян до фінансових установ. Негативні наслідки системних дисбалансів у грошово–кредитній сфері актуалізували необхідність глибокого «реформатування» банківських та небанківських фінансових інституцій на тлі посилення євроінтеграційної економічної політики.

Напрями модернізації фінансової системи можуть бути розподілені на дві групи: заходи, які впливають з умов Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, та заходи, які впливають із завдань «Стратегії – 2020». Заходи згідно з умовами Угоди про асоціацію між Україною та ЄС стосовно тих напрямів, які розвиваються у процесі реформування фінансової системи ЄС, мають враховувати зміну вимог та стандартів і передбачати можливість або необхідність адаптації до нових умов, що формуються у фінансовій системі ЄС та які спостерігаються вже на даний час. З переліку елементів *acquis* ЄС, зазначених у Додатку XVII до Угоди про асоціацію (наближення українського законодавства до яких має бути здійснено згідно зі ст. 133 Угоди) як такі, що можуть бути віднесені до першої групи заходів, можна віднести необхідність імплементації Директиви №2009/110/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо започаткування та ведення діяльності установ по роботі з електронними грошима та пруденційний нагляд за ними, а також необхідність імплементації Директиви №94/19/ЄС від 30 травня 1994 року про систему гарантування депозитів.

Положення обох директив повинні бути впроваджені протягом чотирьох років з дати набрання чинності Угодою. При цьому якщо розвитку системи гарантування вкладів приділяється значна увага, то функціонування електронних грошей, особливо так званих криптогрошей / валюти (приміром, bitcoin) знаходиться поза центром уваги Національного банку України, що призводитиме тільки до розширення розходжень у питаннях регулювання цього сегменту грошового ринку між Україною та ЄС, а також подальшого технологічного відставання механізму грошового обігу країни (як банківського, так і позабанківського секторів).

Імплементація умов Угоди вимагає також зосередження уваги на забезпеченні ефективного і належного захисту інвесторів та інших споживачів фінансових послуг, а також незалежного та ефективного нагляду. У зв'язку з цим сьогодні необхідно активізувати роботу інституту бізнес–омбудсмена, а у подальшому – створити умови для виокремлення спеціалізованого підрозділу установи – «фінансового бізнес–омбудсмена» – як інструменту позасудового вирішення проблем, які виникають у стосунках всередині так званого трикутника «державні органи влади – фінансові інституції

– споживачі фінансових послуг / клієнти». За умов запозичення та адаптації міжнародного досвіду також слід ініціювати процес створення єдиного мегарегулятора фінансового ринку на основі Департаменту банківського нагляду Національного банку України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Така реорганізація має відбутися у найближчі півтора роки відповідно до впровадження норм і положень Комплексної програми розвитку фінансового сектора України до 2020 року, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 18.06.2015 №391. Згідно з програмою до кінця 2016 року планується визначити модель функціонування трьох регуляторів фінансового ринку та розглянути доцільність передачі функцій між ними [4].

Заходи, які сьогодні випливають із завдань «Стратегії – 2020», але не передбачаються умовами угоди про асоціацію, необхідно здійснювати з урахуванням перспективи певних модифікацій інституціональної та функціональної структури фінансової системи ЄС, до якої необхідно буде адаптуватися з метою забезпечення готовності держави до подання заявки на повноцінне членство в Євросоюзі [5]. Насамперед це стосується докорінних змін концепції розбудови національної банківської системи, яка повинна відійти від класичної (німецької) моделі універсальних банків та включити до свого складу елементи системи спеціалізованих банків (англосаксонської моделі). Пріоритетними напрямками є запровадження таких змін: чіткий розподіл між депозитно–кредитними та інвестиційними банківськими установами (або відповідними типами операцій універсальних банків), прискорення повної імплементації вимог «Базель–2» та перехід до забезпечення відповідності українських банків вимогам «Базель–3». Досягнення цієї цілі вимагає серед іншого тісної взаємодії з таким регулятивним органом ЄС, як Європейське агентство нагляду (European Supervisory Authority – ESA), перед яким ставиться завдання моніторингу діяльності національних органів фінансового нагляду (банківського, страхового та фондового ринків) з метою уніфікації вимог відповідно до європейського права [4, 5].

Перегляд практики санації проблемних банків за рахунок зовнішнього фінансування (*bail-out*), перш за все бюджетних коштів, а також зовнішньої офіційної допомоги (з боку МВФ, ЄБРР та інших міжнародних установ) з перенесенням основного фінансового навантаження на внутрішні ресурси проблемних банків (*bail-in*) – зокрема, власників (акціонерів) та основних клієнтів (власників великих депозитів або позичальників). Утім для того, щоб чітко визначити всі сфери, які можуть бути предметом обговорення в межах консультацій з Європейським центральним банком та іншими європейськими інституціями, що здійснюють державне регулювання фінансових інститутів, структурні підрозділи Національного банку України повинні підготувати перелік ризиків і план–графік технічного співробітництва між банками. Враховуючи досвід Польщі та країн Балтії, можна передбачити, що такими ризиками стануть:

- юридично–правові (приведення законодавства у відповідність до директив ЄС);
- кредитно–грошова політика (визначення проблем, пов'язаних із забезпеченням мінімальних резервів, моніторинг і контроль за операціями з цінними паперами, забезпе-

чення безпеки позикових операцій, а також ліквідність банківського сектору);

- фінансова та банківська статистика (оновлення переліку фінансових установ, модернізація системи фінансової статистики, збір та обробка інформації про відсоткові ставки);
- платіжні системи (правила та умови участі в роботі системи TARGET, безпека платіжних систем у контексті використання електронних платіжних інструментів і розвитку систем використання електронних грошей);
- бухгалтерський облік та звітність (принципи групування економічних подій у таблиці рахунків, що розробив ЄЦБ, принципи складання бюджетів для операцій центрального банку);
- емісія готівкових грошових знаків, зокрема вилучення з обігу фальшивих купюр і монет (співробітництво в процесі заснування Системи моніторингу за фальшивими купюрами та монетами, а також Центру аналізу фальшивих купюр і монет, доступ до Бази даних про підроблені купюри та монети);
- інформаційні технології та телекомунікаційні системи (двостороння лінія зв'язку між НБУ та ЄЦБ, участь у розробці технічних характеристик, необхідних для майбутнього приєднання української системи міжбанківських платежів до системи TARGET) [6].

Також особливої уваги потребує здійснення відповідних адаптаційних заходів і у невирішених питаннях валютного регулювання. Найголовнішими завданнями у цій галузі є забезпечення критеріїв курсової волатильності (коливань співвідношення валютної пари «гривня / євро»), передбачених для країн ЄС, які не входять до зони функціонування спільної валюти. Своєю чергою, це передбачатиме здійснення відповідних заходів, спрямованих на різке збільшення частки євро в структурі зовнішніх розрахунків резидентів України, офіційних золотовалютних резервах, а також забезпечення практики визначення офіційного курсу національної грошової одиниці (гривні) (та практики котирування гривні на вітчизняному валютному ринку) по відношенню до європейської валюти.

За умов забезпечення стійкого позитивного сальдо платіжного балансу країни та поглиблення європейської інтеграції України буде забезпечуватися наближення до стандартів регулювання міжнародних платежів неторговельного характеру, які існують в країнах Європейського Союзу. Серед іншого це передбачає підвищення лімітів на позабанківський міжнародний переказ до рівня, встановленого для вивозу готівкової валюти та лібералізацію порядку відкриття резидентами банківських рахунків за кордоном тощо.

### Висновки

Зважаючи на окреслені тенденції напрямами реформування ринку фінансових послуг України є:

- дерегуляція на ринках небанківських (парабанківських) фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища;
- удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду;
- захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до парабанків;
- регуляторний вплив на розвиток ринків небанківських фінансових послуг.

Безперечно для вирішення або послаблення гостроти значених вище проблем слід особливо зосередити увагу на

розвитку сучасної й конкурентоспроможної інфраструктури національних фінансових інституцій.

Заходами підвищення якості регулювання фінансової системи відповідно до європейських стандартів надання фінансових послуг у контексті провадження Плану законодавчого забезпечення реформ та Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року мають стати:

- здійснення монетарної політики на основі інфляційного таргетування;
- забезпечення режиму гнучкого валютного курсу національної валюти;
- зниження вартості кредитних грошей в країні;
- відновлення кредитування економіки;
- модернізація системи регулювання та нагляду на ринку фінансових послуг;
- підвищення прозорості та стабільності фінансових ринків;
- очищення фінансових ринків від проблемних активів;
- забезпечення динамічного розвитку інструментів та інфраструктури фінансових ринків;
- удосконалення системи оподаткування учасників фінансових ринків;
- забезпечення інституційної незалежності регуляторів фінансового ринку;
- підвищення організаційної ефективності регуляторів фінансового ринку;
- покращення координації роботи регуляторів та учасників фінансового ринку;
- стимулювання розвитку фінансової грамотності споживачів та інвесторів фінансового ринку;
- підвищення стандартів захисту прав споживачів та інвесторів фінансового ринку [7].

Відповідно до стандартів ЄС та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, пріоритетних завдань, визначених Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5, та Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року №26–VIII. пріоритетними напрямами реформування фінансового сектора України є:

1. Скорочення кількості регуляторних та контролюючих органів на ринках небанківських фінансових послуг шляхом розподілу функцій Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, між іншими органами, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг шляхом передачі повноважень Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, у частині регулювання та нагляду у системі накопичувального пенсійного забезпечення, регулювання та нагляду за функціонуванням фінансово-кредитних механізмів і управлінні майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

2. Внесення змін щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» та Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» з метою уніфікації принципів

та порядку здійснення Національним банком України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку ліцензування та регуляторної діяльності відповідно.

3. З метою усунення надмірного регулювання необхідно скасування Закону України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» та Декрету Кабінету Міністрів України «Про довірчі товариства».

4. Внесення змін до Закону України «Про Національний банк України» в частині надання та оприлюднення Національним банком інформації щодо діяльності фінансових установ, державне регулювання яких здійснюється на ринках небанківських фінансових послуг в межах, визначених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

5. Виключення з Податкового кодексу України положення щодо оподаткування операцій з іпотечними сертифікатами з фіксованою дохідністю у зв'язку з ліквідацією самого механізму, яким такі сертифікати було запроваджено.

Врегулювання питання оподаткування страховиків, страхової виплати фізичним особам у зв'язку зі зміною регулятора фінансових послуг і відповідно здійсненням страхової діяльності з урахуванням інструктивних матеріалів Національного банку України.

У межах реалізації розробленої представниками регуляторів фінансового та банківського ринків «Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року» [8], нагальними для розгляду та прийняття парламентом є два законопроекти:

– законопроект №2413а «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» [9];

– законопроект №2414а «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг щодо консолідації функцій з регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг» [10].

Реалізація зазначених напрямів та завдань дасть змогу сформувати передумови перетворення фінансової системи України у конкурентоспроможне середовище, а забезпечення збалансованої структури фінансової системи та підвищення її стійкості до зовнішніх впливів сприятиме відновленню цілісності економіки та забезпеченню фінансової стабільності у довгостроковому періоді.

#### Список використаних джерел

1. Національний банк України. Інфляційний звіт, вересень 2015 року // [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=22249640>

2. Дешко А. П'ять кроків, які врятують фінансовий ринок України [Електрон. ресурс] / А. Дешко // Дзеркало тижня: електронне вид. – 10.04.2015. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/pryat-krokov-yaki-vryatuyut-finansoviy-rinok-ukrayini.html>.

3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг // [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/oglyad-rinkiv.html>

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електрон. ресурс] / Урядовий веб-портал. – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/OO\\_Ukraine-EUAssociation\\_Agreement\\_%28body%29.pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/OO_Ukraine-EUAssociation_Agreement_%28body%29.pdf)

5. Стратегія розвитку України «Україна 2020: стратегія національної модернізації» // [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/>

6. Банківська система 2015: виклики та перспективи [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>

7. Еволюція фінансової системи ЄС: виклики та перспективи для України [Електрон. ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень: Київ, 2014. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1671>

8. Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки // [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/news/918.html>

9. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/Content/download/Reforms/Financial%20sector/Complex%20program%20finance%20v4.pdf>

10. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» (реєстр. №2413а від 20.07.2015) // [Електрон. ресурс] / Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=56124](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56124)

11. Проект Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг (реєстр. №2414а від 20.07.2015) // [Електрон. ресурс] / Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=56125](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56125)

## Зарубіжний досвід децентралізації державного управління: аналіз та можливості застосування в Україні

У статті розглянуто основні особливості проведення бюджетної децентралізації у Швеції та окреслено ключові напрями її подальшого розвитку в Україні. Проведено формальну оцінку результативності реалізації політики бюджетної децентралізації на місцевому рівні у Швеції та розкрито необхідність децентралізації системи місцевих бюджетів України та створення достатньої фінансової бази органів місцевого самоврядування.

**Ключові слова:** бюджетна децентралізація, місцеві фінанси, місцеві органи самоврядування, фінансова незалежність.